Poštnina plačana v gotovini

SLOVENSKA BESEDA

To številko pošiljamo na ogled

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava: Šelenburgova 7/II - Naročnina: Letno 40 Din, polletno 20 Din, četrtletno 20 Din - Čekovni račun št. 17,152 Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 1 | V LJUBLJANI, 29. JANUARJA 1937 | Posamezna številka 1 DIN

Dr. Dinko Puc:

Kaj bodi naš cilj

Ljubljana, 28. januarja.

Jugoslavijo smo si od vsega početka predstavljali kot državo polno pravice, svobode, reda in miru. Zdlo se nam je samo ob sebi umevno, da se bomo Srbi, Hrvati in Slovenci z lahkoto pomenili med seboj, da si bomo medsebojno pomagali in upravljali skupno hišo tako, da bomo v njej vsi zadovoljni.

Vsi veri in navdušenju smo proglasili edinstvo naroda, a pri tem prezrli, da je zavest skupnosti tisto, kar ustvarja narod. Zanemarili pa smo vzbuditi in vzgojiti to zavest, pozabivši, da je predpogoj take vzgoje zadovoljstvo naroda, ki temelji na urejenem in dobrem gospodarstvu ter urejenih socialnih razmerah. Vrhu tega smo, namesto da bi učili državljane vseh stanov, ver in jezikov medsebojnega spoznavanja in spoštovanja, izigravali drugega proti drugemu, da, naučili jih celo medsebojnega sovraštva. Brez političnega načrta smo prišli v to državo in tako smo uspeli h koncu tega drugega desetletja, da neprestano govorimo in pišemo o sporazumu, v resnici pa delamo v praksi iz enega naroda tri.

Prav tako si nismo znali ustvariti načrta za naše gospodarstvo. Namesto da bi v dobi konjunkture ustvarili rezerve za slabe čase, smo razsipali denar, kakor bi ne bilo jutrišnjega dne. Namesto da bi sistematično izrabljali ogromna bogastva naše domovine, smo jih prepuščali v izkoriščanje tujcem. Namesto da bi načrtno uredili panoge našega gospodarstva, organizirali produkcijo in konsum, zasigurali delavstvu stalnost zaslužka, smo pustili, da je v divji konkurenčni borbi propadalo podjetje za podjetjem, in da je bil zaslužek delavca in kmeta potisnjen na minimum.

In pri nas v »bogati« Sloveniji? Imamo razmeroma največ brezposelnih, zlasti inteligentov; naš kmet, če ni v neposredni bližini mest, ima komaj za živinsko sol, naše denarstvo životari, naše zadružništvo je na tleh, obrt in trgovina sta v razsulu.

Treba kreniti na nova pota

Celotno državno gospodarstvo je ena celota. Če boleha en del, oboli tudi drugi. Če ne neguješ vseh panog v pravem medsebojnem razmerju, ne bo uspeha. Vsa nacionalna produkcija, vsa prometna sredstva, ves kapital mora služiti le enemu cilju: povečanju gospodarske moči celotne države v prvi vrsti, v drugi vrsti povečanju zadovoljstva in blaginje posameznih stanov.

DELU je izkazati ono čast in mu dati ono veljavo in poudarek, ki ga zasluži, — pa najsi bo to ročno ali duševno delo. Vsak posameznik, ki uporablja svoje sile s plugom, z lopato, s peresom ali za strojem, naj ima v tej državi pravico do dela, kruha in socialnega ugleda.

Mišljenja smo, da se dá to laže doseči v demokratično urejeni državi, kakor s katerokoli drugo državno obliko. Kajti le v demokratični državi se morejo koristno uveljaviti vse razpoložljive duševne sile, v svobodni tekmi za dosego skupnega cilja.

Dnevna gospodarska in socialna vprašanja se dajo rešiti na celo vrsto drugih načinov, in zato izjavljamo, da bomo po svojih skromnih močeh delali predvsem na tem, da ustvarimo med obema ekstremoma enotno fronto, ki ne bo boljševiška, ampak socialna, ki ne bo reakcionarna, ampak napredna, — in da bomo podpirali vsakogar, ki bo delal v tem smislu in cilju.

Dr. M. Korun:

In Slovenci?

Vsi čutimo neodložljivo potrebo, da se notranje-politično življenje v državi normalizira. To je: da se povrnemo k demokraciji in parlamentarizmu ter sporazumno uredimo sožitje Slovencev, Srbov in Hrvatov. Potem šele bo odprta pot za reševanje perečih gospodarskih, socialnih in kulturnih problemov.

Samo politično organiziran narod je sposoben, da zopet najde pot v demokracijo in parlamentarizem ter sporazumno reši vprašanje notranje ureditve države.

Čisto nepravilno imenujemo to slednje vprašanje notranje ureditve države — hrvaško vprašanje.

Zakaj? Zato, ker ga je politično organizirani hrvaški narod postavil kot svojo zahtevo.

V resnici pa je to vprašanje prav tako tudi srbsko in slovensko vprašanje.

Posebno tudi **slovensko vprašanje, ki ni na celi črti popolnoma enako s hrvaškim.** Ono se postavlja v nekaterih točkah drugače za Hrvate, drugače za nas Slovence. **Skupna je pač zahteva po popolnem narodno-kulturnem izživljanju ter avtonomnem reševanju vseh lokalnih potreb, za kar moramo imeti dovoljno finančno samostojnost.** Toda preko tega gredo hrvaške zahteve brez dvoma v pravcu njihovega državnega prava, dočim mi takih zahtev nimamo.

Pač pa moramo poskrbeti, **da bodo obvarovani oni naši interesi, ki gredo za tem, da bo našemu gospodarstvu in človeku omogočeno svobodno udejstvovanje v vsej državi ter da bo zagotovljen življenjski obstoj našemu malemu kmetu** (velikih itak nimamo), čigar koristi niso popolnoma enake koristim večjega in zato gospodarsko močnejšega hrvaškega in srbskega kmeta.

In naposled ne smemo pozabiti, **da je v našem slovenskem interesu, da je državna skupnost močna** in da se po novi notranji ureditvi ne bodo v posameznih delih države ugnezdile politične, gospodarske, socialne in kulturne reakcionarne sile.

Vprašamo pa: ali se sliši v teh časih slovenski glas, kakor se čuje hrvaški glas? Ne, nasprotno: čujejo se hrvaški, čujejo srbski glasovi, mi Slovenci pa se — očevidno — zopet enkrat zanašamo na to, da nam bodo drugi dali to, kar nam je potrebno.

Bojimo pa se, da bo ravno nasprotno: da se bosta dva sporazumela na škodo tretjega!

Treba je zato, da se čuje tudi naš glas, slovenska beseda!

Včasi se je smatrala bivša SLS kot poklicana glasnica slovenskih zahtev. Kot najmočnejša bivših slovenskih strank je to tudi bila.

Tudi izrazito istovetenje političnega katoličanstva s slovenstvom onemogoča slovenskemu delu JRZ, da bi mogel biti edini tolmač slovenskih koristi in zahtev.

Kdo je torej poklican, da pozvdigne slovensko besedo in jo uveljavi?

Ali niso to tiste vrste Slovencev, ki stoje izven JRZ in ki so številčno močnejše kakor slovensko krilo JRZ. **Treba je samo, da se te vrste združijo za to eno nalogo: da se bosta slišali tudi naša slovenska beseda in slovenska zahteva, ko pride odločilni čas sporazumevanja, ki ni več daleč.**

Cinizem je ščit slabih in zlobnih ljudi. Skozi ta ščit zloba srši ko trnje skozi vreče.

POLITIČNI TEDEN

Notranjepolitični razvoj gre v smeri priprav za sporazumno notranjo ureditev države. Vara se, kdor misli, da bo ta razvoj šel hitro. Tako, kakor danes stoje stvari, bodo prvo konkretno pripravljalno delo volitve v narodno skupščino.

Toda tudi za te volitve je treba priprav, po prejšnjih izjavah članov vlade predvsem spremembe volilnega zakona. Brezdvomno je tudi, da bo sedanja vlada od skupščine, v kateri ima večino, zahtevala ne samo sprejetje predloga, nego še tudi nekaterih drugih zakonov.

Dr. Maček je mnenja, da bodo šele volitve v narodno skupščino pokazale, katere stranke uživajo zaupanje naroda. Tega mnenja smo pač vsi, ker vemo, da je samo v svobodnih volitvah izvoljeni parlament pravi predstavnik narodne volje. O tem pa danes nihče ne dvomi, da zahteva osa država sporazumno ureditev notranje-političnih razmer.

Če naj pridemo do svobodnih volitev, je brez dvoma, da jih bo vodila vlada, ki bo jamčila za to, da bodo volitve res svobodne. —

Kakor lahko trdimo, da smo v notranji politiki pred važnim razvojem, vidimo tudi nova pota v naši zunanji politiki. Prvi vidni zunanji znak je prijateljska pogodba z Bolgarijo, ki ji ulegnejo slediti še druge.

Evropa se deli na dva ideološka tabora: zapadna demokracija na eni strani, avtoritativni režimi z ostro protikomunističnim ostjo na drugi strani. Vidi se v nekaterih državah ozka povezanost notranje politike z zunanjo politiko.

To je nov moment v zunanji politiki, ki ga doslej nismo poznali. Vsaka država je iskala zvez in prijateljstev tam, kjer se ji je zdelo, da sta njena korist in varnost najbolj zavarovani, notranje-politični oziri jo pri tem niso vodili. Zato smo videli, da sta bili pred vojno zvezani demokratična Francija in caristična Rusija. Tudi danes obstoji zveza med isto Francijo in nedemokratično Rusijo.

Predvodnici te nove zunanje politike sta Italija in Nemčija.

Razvoj bo pokazal, če so novi zunanje-politični principi boljši kakor stari.

Kar se tiče naše države, upravičeno pričakujemo, da bosta zdravi instinkt naroda in njegova želja za mir in varnost države znala v zunanji politiki konec koncev ubrati pot, ki je najboljša. n. n.

Enotnost opozicije

Nekateri listi so prinesli v zadnjih dneh «senzacionalne» vesti o tem, da se združena opozicija v Beogradu krha, češ, da nameravajo iti Davidovičevi demokrati in Jovanovičevi zemljoradniki svoja pota, a pristaši staroradikalnega vodje Ace Stojanovića da ostanejo sami. Te vesti so neresnične, kakor so tudi neresnične vesti, ki — s hlinjenim obžalovanjem — vedo poročati, da so se odnosi med beograjsko in zagrebško opozicijo ohladili. Bodočnost bo vse te vesti demantirala.

Odmevi sestanka

Po sestanku v Brežicah je nastalo v naši notranji politiki zatišje. Vsekakor pa ni imel omenjeni sestanek nikakih senzacionalnih posledic,

Pač pa se zopet živahno giblje združena opozicija v Beogradu, in Ljuba Davidović je bil celo neposredno po sestanku v Brežicah v avdienci pri knezu namestniku. Iz krogov združene opozicije se zatrjuje, da zaradi razgovora med vlado in dr. Mačkom njihovi odnošaji do SDK niso niti najmanje prekinjeni niti ohlajeni, pa tudi ne še končani.

Kušar Jakob, kmet in bivši poslanec (Notranje gorice):

Kaj bo z našim kmetom

Dovolj je obljub — dejanja naj govoré!

Vedno in povsod se govori in piše, da je kmet glavni steber države. In res je to, ker nas je največ. Po tem stebru kobaca vse drugo, toda treba je vedeti, da mi težko držimo. Zato gorje vsem, če bi kmet izpustil ramo, ker bi zagrmelo vse v silni prepad. Po časopisih čitamo polno lepih stvari, kaj vse se bo napravilo za kmeta, in on čaka od dneva v dan, odkod in kdaj se bodo obljube izpolnile. Žalibog čaka zaman. In koliko časa bomo še morali čakati, da se bodo zganili na poklicanih mestih in podzidali steber, ki komaj še stoji?

Tudi kmečka zaščita danes kmeta ne more rešiti,

ko nima kje vzeti denarja, da bi plačal čeprav zmanjšani dolg. Lepa so vsa predavanja o napredovanju kmetijstva, o umetnih gnojilih, o povzdigi živinoreje itd. toda vse nam malo pomaga, dokler je cena kmečkih pridelkov v popolnem nesorazmerju s ceno industrijskih izdelkov. Če se to uredi, si bo kmet že sam pomagal.

Cene nekdaj in sedaj.

Samo nekaj zgledov! Ko je stal liter mleka 8 krajcarjev, si kupil za to 10 škatelj vžigalic. Danes prodajamo liter mleka za 1 dinar in kupimo za to eno škatlico vžigalic. V mnogih krajih pa stane liter mleka ne dobi niti enega dinarja.

Svoj čas je kmet dobil za teleta 80 kron, pa je kupil za to 40 hlač. Danes proda že prav lepega teleta za 300 dinarjev in dobi za to vsoto ene hlače, če bi pa hotel kaj boljšega, bi moral še dodati.

Prav tako je s prašiči. Srednji kmet je prodal jeseni staro svinjo ter plačal z izkupičkom davke in zavarovalnino za vse leto, pa mu je še denarja ostalo. Danes proda po dve svinji, pa ga še vedno rubijo.

Isto je z lesom. Leta 1913. sem prodal jelko na štoru za 26 kron, za kar sem si lahko kupil celo in dobro obleko. Danes dobimo za jelko 100 Din, za kar kupiš dve slabi ali eno boljšo srajco.

Če si prodal svoj čas voz slame, si lahko kupil čevlje vsej družini, danes pa pelješ voz slame v Ljubljano, plačaš mitnico in kupiš pri Bat'i par šlap!

Kaj pa bo takrat, ko se pokvarijo poljedelski stroji, mlatilnice, kosilnice, plugi, vozovi? Odkod bomo vzeli sredstva, da bomo kupili nove?

Zaradi tega, ker kmet nima denarja, sta reveža tudi obrtnik in delavec, ker nima ne eden ne drugi zaslužka. Zato pa vse drvi v mesto v nadi, da se bo tam dobil kak košček kruha. Žalibog je med temi tudi mnogo kmetov, ki so obupali na svoji grudi in odhajajo v mesto.

Kako vsemu odpomoči?

Politiko v koš! Treba se oprijeti gospodarstva in misliti le na gospodarstvo in nič drugega! Gorje nam, če propade naša zemlja, gorje nam, če propade naš kmet! Zdravje, moč in sila našega naroda korenini v kmečki zemlji, ki je in bo narodova hrbtenica. O tem se sicer pri nas mnogo govori, a dela se malo. Zakaj smo morali čakati v svobodni kmečki državi 19 let, da dobimo svojo zbornico, ko imajo svoje zbornice že zdavnaj trgovci in obrtniki in delavci in še drugi? In ali bomo imeli v tej zbornici besedo in odločevanje res kmetje? Ali pa bodo zopet drugi odločali o naši usodi, kakor doslej, ko kmeta potrebujejo le ob času volitev, da ga enj pobarvajo po eni strani, drugi pa po drugi. Ko so pa volitve končane, gre stara pesem naprej.

Tudi mi moramo na nova pota in z vso odločnostjo sodelovati pri ozdravljenju našega gospodarstva. Kmet se mora predramiti iz dolgega spanja ter zahtevati z močnim glasom svoje pravice, vsaj pa tiste, ki jih uživajo drugi že leta in leta. In bodite uverjeni, da bodo potem prišli boljši časi ne samo za nas kmete, ampak tudi za našega delavca in obrtnika, pa tudi za našo inteligenco, o kateri vemo, da nam je potrebna in ki jo bomo vedno potrebovali in spoštovali. Če se bo kmetu godilo dobro, bodo tudi vsi drugi prišli na svoj račun in potem se ne bo treba bati ne komunizma, ne protidržavnih elementov. Najboljša obramba naše lepe kmečke Jugoslavije bosta pa vedno le zadovoljen kmet in zadovoljen delavec!